

Vil du mærke den?

Honning er underlagt en række forskellige krav til mærkning, som du skal være opmærksom på, hvis du vil lave dine egne etiketter.

AF ROLF TULSTRUP THEUERKAUF
Danmarks Biavlerforening
rt@biavl.dk

Al fødevarereproduktion er underlagt en række regler og bestemmelser, som alle har det fornuftige formål at beskytte forbrugernes sundhed og at sikre forbrugerne imod vildledende mærkning og markedsføring.

Honning er en uproblematisk fødevarer med lang holdbarhed. Derfor er honning underlagt færre krav og regler end letfordærlige fødevarer. Men selvom honning er uproblematisk, så skal der naturligvis udvises god hygiejnisk praksis i alle led af håndteringen af honningen. I Danmarks Biavlerforenings branchekode finder du vejledning i, hvordan du håndterer honningen korrekt. Du kan altid finde den senest opdaterede version af branchekoden på www.biavl.dk eller rekvirere den hos Danmarks Biavlerforening.

MÆRK RIGTIGT

For at sikre forbrugerne nødvendig og ikke-vildledende information om fødevarer, er der indført bestemmelser for, hvordan produktet skal mærkes og hvilke informationer, der som minimum skal fremgå af mærkningen. Bestemmelserne omkring mærkning af fødevarer er fastsat i mærkningsforordningen (Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EU) nr. 1169/2011 af 25. oktober 2011 om fødevarerinformation til forbrugerne etc.) og mærkningsbekendtgørelsen (Bek. Nr. 1312 af 5. december 2014 om mærkning mv. af fødevarer).

DET ER DIT ANSVAR

Som honningproducent er det biavlerens *eget ansvar* at sørge for, at relevante krav i fødevarerlovgivningen bliver opfyldt. I de senere år er flere og flere begyndt at markedsføre honning med egen etiket, da der er en tendens til, at det er *den gode historie* , der sælger produktet. Egne etiketter giver biavleren mulighed for at sætte et personligt, eller f.eks. lokalt, præg på produktet - men det betyder også, at biavleren skal sætte sig ind i, hvilke krav der gælder for korrekt mærkning.

Bruger du Danmarks Biavlerforenings etiketter er du sikret, at de altid lever op til gældende lovgivning.

IØJNEFALDENDE OG LET TILGÆNGELIG

Mærkningen skal være let tilgængelig og sættes direkte på emballagen eller på en vedhæftet etiket. Mærkningsoplysningerne skal være anbragt på emballagen et iøjnefaldende sted, så de er let synlige. De må ikke være skjulte, tildækkede eller adskilte af andre angivelser eller billeder.

KRAV TIL ETIKETUDFORMNING

På etiketten skal oplysningerne om varebetegnelse og nettoindhold være anført i samme synsfelt. Selve mærkningen skal være let læselig og uudslettelig – det går derfor ikke at printe sine egne etiketter med en ink-jet printer, hvor trykket tværes ud og bliver ulæseligt ved den mindste kontakt med fugt. Vær også opmærksom på, at læseligheden påvirkes af, om skriftfarve og baggrundsfarve let kan adskilles.

Læseligheden påvirkes også af, hvor store tegn og bogstaver du bruger på mærkningen og derfor er der, afhængig af emballagens størrelse, indført mindstestørrelser herfor. Højden på de tegn og små bogstaver (bogstavet "x" på figur 1), du bruger på mærkningen, skal som minimum være lig med eller større end 1,2 mm

For emballage, hvor den største yderflade har et flademål på under 80 cm², skal skriftstørrelsen ("x" på figur 1) være lig med eller større end 0,9 mm.

Obligatorisk mærkning skal anføres på et sprog, der er let forståeligt for forbrugeren i det land, hvor produktet markedsføres. I Danmark skal det være på dansk, men kan også være på andre sprog, der kun ved uvæsentlige forskelle i stavning adskiller sig fra dansk. Derfor ser man ofte dansk/norsk sammenskrevet.

Sprogkravet gælder kun for de mærkningsoplysninger, der kræves ifølge lovgivningen. Supplerende oplysninger må således gerne være på et andet sprog, men må ikke være vildledende.

Figur 1. Højden på "x" skal være mindst 1,2 mm.

EMBALLAGENS FLADEMÅL

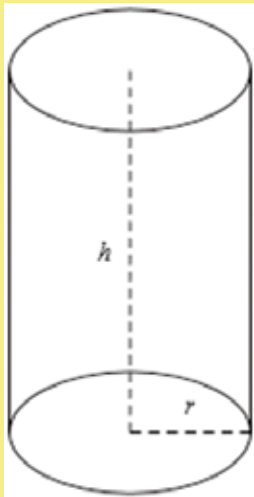
Sådan beregner du en cylindrisk emballages flademål (se figuren)

Det krumme overfladeareal ekskl. endeflader = $2 \times \pi \times r \times h$
hvor π er den matematiske konstant,
 $\pi = 3,14$
 r = cylinderens radius og
 h = cylinderens højde.

Eksempel:

Et honningglas til 450 gram har normalt en radius på 4 cm og en højde (op til underkanten af gevindet) på 8 cm.

Glassets overfladeareal er derfor:
 $2 \times 3,14 \times 4 \times 8 = 201 \text{ cm}^2$

OBLIGATORISKE OPLYSNINGER

I fødevarerlovgivningen skelnes mellem færdigpakkede og ikke-færdigpakkede fødevarer. Når biavleren sælger et glas honning direkte til forbrugeren eller til detailhandel er der tale om en færdigpakket fødevarer.

For færdigpakkede fødevarer skal en række obligatoriske oplysninger fremgå af mærkningen.

Producent – Biavlerens navn (evt. firmanavn) og adresse skal fremgå af mærkningen. Forbrugeren skal have mulighed for at kunne kontakte biavleren ud fra de informationer, som fremgår af mærkningen. En hjemmesideadresse er ikke tilstrækkeligt, da det ikke er alle forbrugere, som har adgang til internettet. Du må gerne forsyne mærkningen med en hjemmesideadresse *sammen* med oplysningerne om navn og adresse.

Varebetegnelse – Mærkningen skal indeholde en varebetegnelse, som skal give forbrugeren en klar opfattelse af, hvilken fødevarer der er tale om, altså "Honning". Varebetegnelsen må ikke vildlede.

For honning er der fastsat en varestandard (honningbekendtgørelsen), hvilket betyder, at kun de produkter, der overholder kravene i varestandarden må sælges med de pågældende varebetegnelser.

Oprindelse – I honningbekendtgørelsens §9 står der: "Det eller de oprindelseslande, hvor honningen er høstet, skal angives på etiketten." *Det skal således fremgå af etiketten, at honningen stammer fra Danmark, hvilket kan angives med "Dansk honning"* – dette kan evt. suppleres med dannebrog eller lignende nationale kendetegn.

Nettoindhold – Mærkningen skal indeholde oplysning om nettoindhold (i gram eller kilo), dvs. det samlede ind-

hold uden emballage.

Vær opmærksom på at der er grænser for, hvor meget det enkelte glas honning må afvige fra det angivne nettoindhold. Hvor meget det enkelte glas må afvige fra det deklarede nettoindhold afhænger af nettoindholdet. Eksempelvis må et glas honning med et nettoindhold på 450 g afvige med 3% (13,5 g) – dog er afvigelse fra nettoindhold for det enkelte glas kun tilladt, såfremt gennemsnittet for hele partiet svarer til det angivne nettoindhold.

Holdbarhedsangivelse – Mærkningen skal indeholde en oplysning om, at honningen er "mindst holdbar til". En "mindst holdbar til"-dato er den dato, som fødevarer som minimum kan holde sig til. Bemærk: fremover skal "mindst holdbar til" hedde "bedst før" – se længere nede i teksten.

Det er Danmarks Biavlerforenings anbefaling, at korrekt opbevaret honning har en holdbarhed på 18 måneder. For fødevarer med en holdbarhed på over 3 måneder, men højst 18 måneder, er det tilstrækkeligt at angive måned og år som "mindst holdbar til"-dato. Som udgangspunkt for holdbarhedsangivelsen bruges tappendatoen.

Holdbarhedsdatoen kan enten fremgå af selve etiketten eller en henvisning til det sted på pakningen, hvor datoen er anført. Henvisningen til holdbarhed må ikke bringe forbrugeren i tvivl om, hvad der er holdbarhedsdatoen. En henvisning til holdbarhed på honning kan være "Mindst holdbar til: Se datostempel" eller "Mindst holdbar til: Se glassets bund".

Da honningen er mærket med en mindste holdbarhed, er det ikke nødvendigt at mærkningen omfatter en lotmærkning.

Opbevaring – Da honningens holdbarhed påvirkes af opbevaringsforholdene skal det fremgå af mærkningen, at honningen "Opbevares tørt og køligt. Bør ikke udsættes for direkte sollys."

Advarsel - Mærkningen af honning skal indeholde en advarsel om, at "Sundhedsstyrelsen fraråder at give børn under 1 år honning".

DEFINITIONEN AF HONNING

I honningbekendtgørelsen (Bekendtgørelse nr. 836 af 9. oktober 2003 om honning) hedder det i §6: Betegnelsen "honning" er forbeholdt det i §2 definerede produkt og skal i handlen benyttes som betegnelse for dette produkt.

I §2 defineres honning som "det naturlige søde stof, der frembringes af *Apis mellifera*-bier på grundlag af plantenektar eller udsvedning fra planter levende dele eller ekskrementer fra plantesugende insekter på planter levende dele, som bierne opsuger, omdanner ved at blande dem med deres egne særlige stoffer, oplagrer, deponerer og lader modne i honningtavler."

BEDST FØR

I 2011 vedtog Europa-Parlamentet og Rådet en ny forordning for fødevarerinformation til forbrugere. De generelle regler i forordningen skal anvendes tre år efter forordnin-

gens ikrafttrædelse (dvs. fra medio december 2014). Den nye forordning betyder, at Danmark ikke kan opretholde et nationalt forbud mod salg af varer efter udløbet af "mindst holdbar til". Fødevarer, som hidtil er mærket med "mindst holdbar til", skal fremover mærkes med "bedst før". Dog vurderer Fødevarestyrelsen, at det vil tage lang tid at udfase "mindst holdbar til" og man vil lave en smidig overgangsordning, så der er rimelig tid til at ændre til den nye mærkning. Biavlere som vil være på forkant med udviklingen kan allerede nu begynde at mærke honningen med "bedst før"-dato i stedet for "mindst holdbar til".

NÆRINGSDEKLARATION

I den nye forordning er der tillige indført regler for næringsdeklaration (regler skal anvendes fra december 2016). Næringsdeklarationen bliver obligatorisk for færdigpakkede fødevarer, dog er visse fødevarer fritaget fra kravet – bl.a. honning (som hører til kategorien: uforarbejdede produkter, der kun indeholder én ingrediens eller kategori af ingredienser). Fritaget fra kravet om næringsdeklaration er også salget fra primærproducenter (biavlere) direkte til den endelige forbruger eller til detailhandel.

Biavlerens salg af egen honning direkte til forbrugeren eller til detailhandel er derfor fritaget fra kravet om næringsdeklaration, men biavleren må gerne forsyne etiketten med en næringsdeklaration.

Biavlere, som producerer f.eks. "Honning med nødder"

NÆRINGSDEKLARATION FOR HONNING

Af og til bliver biavlere spurgt: Hvor mange kalorier er der i honning? Her får du svaret:

Næringsindhold pr. 100 g:

Energi 1420 KJ/340 kcal.

Fedt 0 g

Mættede fedtsyrer 0 g

Kulhydrater 83 g

Sukkerarter 83 g

Protein 0 g

Salt 0 g

er dog ikke fritaget fra kravet om næringsdeklaration.

DU MÅ IKKE VILDELE

Det er forbudt at vildlede forbrugerne. Vildledning kan f.eks. være at tillægge honningen virkninger eller egenskaber, som den ikke har – eller at give indtryk af, at netop denne honning har særlige egenskaber, når egenskaben er alment gældende for al honning.

Det er også forbudt at markedsføre en fødevarer som om den besidder egenskaber vedrørende forebyggelse, behandling eller helbredelse af en menneskelig sygdom eller give indtryk af sådanne egenskaber.

FRIVILLIGE OPLYSNINGER

Dette var en gennemgang af de regler som gælder for mærkning af honning. Reglerne omfatter en række obliga-

toriske oplysninger, men herudover er det tilladt at forsyne mærkningen med frivillige oplysninger. De frivillige oplysninger kan f.eks. beskrive: honningens sensoriske egenskaber; hvornår honningen er indsamlet - eller om at de stammer fra biernes bestøvningsarbejde i givent område. Det er derfor muligt at forsyne honningen med den gode historie – så længe den ikke er vildledende.

VIL DU VIDE MERE

På Danmarks Biavlerforenings hjemmeside www.biavl.dk har vi samlet en række henvisninger til relevant lovgivning, branchekoden for honningproduktion samt faktaark vedrørende opbevaring af honning. Du finder samlingen under menupunktet VIDEN OG FAKTA > HONNING.

HONNING TILSAT NØDDER M.M.

Honning må ikke tilsættes fødevaringredienser som f.eks. nødder og derefter sælges som "honning". Det skyldes hensynet til at beskytte betegnelsen "honning" som et stort set uforarbejdet naturprodukt. Men honning må gerne indgå som en del af en sammensat fødevarer, som for eksempel "honning med nødder" eller "honning med kanel".

Producerer du "honning med nødder" eller lignende, skal du være opmærksom på, at det **IKKE ER TILLADT AT ANVENDEN DANMARKS BIAVLERFORENINGS ALMINDELIGE HONNINGETIKET**. Det fremgår af deklarationen, at den almindelige etiket kun er beregnet til et produkt, der lever op til varestandarden for honning som beskrevet i honningbekendtgørelsen.

Derimod kan du bruge Danmarks Biavlerforenings guld etiket, som netop er udviklet til brug sammen med egen etiket (som skal leve op til gældende lovgivning vedr. honning og mærkning). Når du bruger guldetiketten er du også omfattet af Danmarks Biavlerforenings produktansvarsforsikring.

Sammensatte fødevarer

"Hvis biavlere blander honning med en eller flere andre fødevarer, fx nødder, kanel eller chili, er der tale om fremstilling af en sammensat fødevarer. Derfor er der ikke længere tale om primærproduktion, men om fødevareraktivitet i senere led end primærproduktion. Denne fødevareraktivitet skal registreres, medmindre den er omfattet af undtagelserne for fødevareraktivitet under bagatelgrænsen" (Autorisationsvejledningen af 9. januar 2015).

Fødevareraktivitet under bagatelgrænsen er "fødevareraktiviteter, hvor aktiviteterne ikke har en vis kontinuitet eller en vis grad af organisation"

(Autorisationsvejledningen af 9. januar 2015). Ved kontinuitet menes, hvor ofte og hvor længe ad gangen aktiviteten foregår. Foregår aktiviteterne kun få gange og kort tid ad gangen, har aktiviteterne ikke en vis kontinuitet og hører derfor under bagatelgrænsen.

Fødevareraktiviteter uden en vis grad af organisation betyder, at aktiviteterne ikke er organiseret som en egentlig fødevareraktivitet, og at aktiviteterne foregår i et begrænset omfang.

De normale kendetegn for alle typer af fødevareraktivitet uden en vis grad af organisation er, at fødevareraktiviteten er ubetydelig i forhold til andre aktiviteter i virksomheden, eller at graden af behandling af fødevarer er begrænset.

Fødevareraktiviteter under bagatelgrænsen behøver derfor ikke være registreret i Fødevarerstyrelsen og de er ikke underlagt specifikke krav til indretning og drift. Naturligvis skal der udvises god hygiejnisk praksis ligesom relevant lovgivning skal overholdes.

Så mangler blot etiketten – men hvad skal der stå og hvad må der stå?

Honning er mangfoldig i både smag og udseende. Denne mangfoldighed kan aktivt bruges i markedsføringen, men vær opmærksom på, at du ikke må vildlede forbrugerne.